

MÜMİNİN KALBİ VE EYLEMLERİ ARASINDAKİ BÜTÜNLÜK

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdülillâhi rabbi'l-âlemîn, hamden kesîran tayyiben mübâraken fîh alâ külli hâlin ve fî küllihîn kemâ yenbeğî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânihi. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ evvelîne ve'l-ahirîn ve şerifî'l-müslimîn ve imami'l-müttakîn ve eşrafi'l-mürselîn Muhammedini'l Mustafa ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebi'ahû bi ihsanin ilâ yevmi'l ceza. Emmâ ba'd:

Allah'a hamd-u senalar, şükürler olsun ki kendi binamızda, diyar-ı gurbette, Allah'ın bize ihsan ettiği binada, gayrimüslim ülkesinde İslami bir toplulukta yapıyoruz. Allah-u Teala Hazretleri, sebep olanlardan razı olsun. Ve burada güzel çalışmalar yapmaya kardeşlerimizi muvaffak eylesin. Hepimizi dünya ve ahirette aziz, mutlu ve bahtiyar eylesin. Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini okuyarak, açıklayarak bu konuşmamı tamamlamak istiyorum.

Birinci hadis-i şerif, Enes *radiyallahu an-h'ten*. Efendimiz buyuruyor ki:

إِنَّ الرَّجُلَ لَا يَكُونُ مُؤْمِنًا حَتَّى يَكُونَ قَلْبُهُ مَعَ
لِسَانِهِ سَوَاءً وَيَكُونُ لِسَانُهُ مَعَ قَلْبِهِ سَوَاءً وَلَا
يُخَالِفَ قَوْلُهُ عَمَلُهُ وَيَأْمَنَ جَارُهُ بِوَأَيْقَهُ

*“İnne'r-racüle lâ yekûnü mü'minen hattâ
yekûne kalbühû mea lisânihî sevâen ve yekûne
lisânühû mea kalbihî sevâen ve lâ yuhâlife
kavlühû amelehû ve ye'mene câruhû
bevâikahû”*

Sadaka Rasulullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Adam mümin olamaz. Kalbi, dili ile müsavi, aynı, eşit olmadıkça. Ve dili, kalbi ile eşit, aynı, müsavi olmadıkça. Ve sözü icraatına muhalif düşmemek şartıyla. Ve komşusu onun şerrinden ve gailesinden emin olmadıkça. Şimdi kelimelerini açıklayalım. Kalp ve dil. Kalp deyince hepimizin aklına gelen göğsümüzün sol tarafında, çam kozalağına benzeyen yumruk büyüklüğünde bir et parçasıdır. Hatırimıza bu gelir. Fakat ayet ve hadislerde kalp bu et parçası demek değildir. İnsanın akletme kabiliyetidir, gönlüdür, iç halindedir. Et parçası değildir. Yani insanın iç alemiyle, görünümüyle, sözü birbiriyle aynı olacak. İçi dışı bir olacak. İçi başka, gizli,

konuştuğu kimsenin anlayamadığı başka bir şekilde, sözü başka.

Kalbi birbirine aykırı istikametlerde. Sözünün söylediğinin aksi var gönlünde. Böyle olursa bir insan hakiki bir mümin olamaz. İçi dışı bir olacak. İnsanlar sözü icraatına aykırı olmayacak. Sözü ile icraatı aynı olacak. Söz verdiyse, güzel şeyler söylediyse, güzel şeyler yapacak. Güzel şeyler söyleyip de aksini yapmayacak. Ve komşusu, onunla irtibat halinde, ilgi halinde, alakalı olan kimse, ona karşı emniyet duyacak, güvenecek ona. Bu bana zarar vermez. Bu iyi bir komşudur. Ben hapse girsem bile evime, aileme, çoluk çocuğuma, baheme bundan bir hasar, zarar, şer gelmez, diyecek. Emin olacak komşusu kendisine, ölçü o. Komşusu kendisine güvenecek ve emin olacak. Mutmain olacak.

şimdi, ben de sevgili kardeşlerim insanoğlu halet-i ruhiyesi beğenilmek üzerine yrr. Her insan beğenilmek ister. Sslenmek ondandır. Giyinmek ondandır. Tıraş ondandır. Allık, pudra, rastık, oje ondandır. Bilezik, yüzük, gerdanlık, kolye, küpe ondandır. Ayak-kabıyı boyatmamız, pantolonu tletmemiz ondandır. Yakışıklı elbise giyelim diye bu

gömleği bununla giymem dememiz ondandır. Beğenilmek isteriz. İnsanoğlunun içinde beğenilme arzusu vardır. Beğenilmemek durumunda da üzülr. Eğer beğenilmiyorsa, sevilmiyorsa, hoş görünmüyorsa üzülr. Ama dışını bunun için süsler insan. Ama demeden önce şey yapalım, yani beğenilmek için dışımı süslerim. Ben de bugün konuşma yapacağım diye tıraş oldum, öyle geldim. Yani ben birilerinden farklı veya sizlerinden farklı veya öbür insanlardan farklı değiliz. İşlerim uzun. Bir dakika. Elbisemi giyerken Hacı hanıma soruyorum. Ne giyeyim? Mavi pardösünü giy çünkü mavi kot giyeceksin, dedi. Beyaz ayakkabımı giymeyeyim siyah giyeyim. Çünkü siyahım ona daha çok yakışıyor. Bu bir bakıma da güzel bir şeydir. Güzellik duygusu güzeldir. Müslümanda güzellik duygusu olması lazım. Güzellik duygusu ne demek? Yani güzeli yapmaya çalışmak, güzeli sevmek. Ben biraz burada otururum. Şurada şimdi kalemi yontup incelttim. Böyle mimarların beğeneceği hale getirdim. Küttü biraz. Demek ki uğraştım. Şeyin üstünü sildim, biraz leke vardı, çöp kutusunun üstünü. İnsanlar, müslümanlar, bir dürüstlük duygusu olması lazım, bir de güzellik duygusu olması lazım.

Estetik diyorlar Batılılar. Estetik duygusu, güzellik duygusu, yani bir Şeyi güzel yapmak arzusu. Bunu dinimiz de bize emrediyor ve bende bunu vurguluyorum bizim camiamıza. Yaptığım konuŐmalarda bunu Őiddetle vurguluyorum. Ama yaptığınız işi sadece yapmış olmayın, aynı zamanda güzel bir Şekilde yapmaya çalıŐın. Bakın sabahleyin namazdan sonra oturup çorba içmeden önce ve cami de vardı. Bir ısıtma cihazı. Elektrikli bir ısıtma cihazı bu. FiŐe taktığınız zaman cereyandan hemen ısınıyor ve çevreyi ısıtıyor. Hava soğuk olduğu için biz bunu kullanıyoruz. Ama bunun üzerine bir Şey eklemiŐ adam. Bir güzellik bürümüŐ onun üstüne. Elektrikli olduğu halde bir görünüm vermiş, sanki odunlar var, sanki odunlardan buram buram alevler dumanlan çıkıyormuŐ gibi, alevler böyle oynaŐıyormuŐ gibi bir görünüm vermiş. Bunu vermek için de arka tarafa ısınınca dönen bir  ark koymuŐ, bir ıŐık koymuŐ, o ıŐık bir ekrana aksediyor. Güzel bir Şey, baktığınız zaman hoŐunuza gidiyor. Hoş bir manzara, yani sadece üstü ısıtmayı düŐünmemiŐ, bir de görünümünün hoş olmasını düşünmüş. Bu yasak bir Şey değil. Yani hatta teşvik edilen bir Şey. Hatta ben Avustralya'da

arkadaşlarıma söylemiştim, burada da sizin durumunuzda, aynısıyla da söylüyorum. Allah rızası için, Allah için, nefis için değil, kibir için değil, ucub için değil, Allah için, Allah rızası için giyiminize, bütçenize bir pay ayırın. Ve biraz güzel giyinin, biraz süslenin.

Erkeğin güzelliği tıraşlar, kadının güzelliği ilaçlar derler. Anadolu'da böyle bir söz söylenir. Yani ilaç sürmek makbul değil de yani böyle şeyler. Tabii olarak efendim, çirkinlikleri izale etmek sünnet. Mesela Peygamber Efendimiz, benim yanıma sapsarı dişlerle ağzınız kokarak gelmeyin, diyor. Çirkin kokusunun izalesini istiyor. Dişteki sarılığın giderek gitmesini istiyor. Düşünün yemek yiyecek halleri yok. Yemek yiyecek imkanları yok. Fukara, fukarayı sabirin mübarekleri. Ama dişlerini fırçalamak için dal kullanmışlar. Misvak bilginimiz tabiattan alınma. Bir şey kullanmışlar ve dişleri inci gibi. Ve Efendimiz teşvik ediyor. Ağzınız diyor, zikir ve Kur'an okuma halindedir. Orada melekler vardır. Ağzınız temiz olsun, melekler rahatsız olmasın, diyor. Yani ağzın güzelliğinden 1400 yıl önceleri dinimiz çok büyük önemle eğilmiş. Küçük gibi görünebilir. Küçük değil. Ben bir yerde konuşmamda,

dergide de yazdım, İslam şekle de önem verir, dedim. Yani mühim olan kastedildiği diye diye şekli de adamakıllı ihmal ettik, gittik gittik, Vi-raneye döndük. İslam şekle de önem verir. Ne-reden biliyoruz? Misvaktan. Tıraş olmaktan, tır-nak kesmekten. Nereden biliyoruz? Safların düzeltilmesinden. Peygamber Efendimiz namaza durmadan önce, dönerdi geriye. İnsan-lar kimisinin yakasından çekerdi, kimisinin göğsünden geriye iterdi. Safın muntazam ol-masını sağlardı. Ne olacak yani? Muntazam olsa ne olacak mutazam olmasa ne olacak, demezdi. Ve buyruldu ki:

سَوُّوا صُفُوفَكُمْ

Sevvû sufûfeküm. Saflarınızı düzenley-iniz. Çünkü safın düzenlenmesi namazın güzel kılınmasının bir parçasıdır. Neden böyle şekle önem veriyorum? Niye ben de şekle önem ver-ilmesini istiyorum? Şeklin öze doğru bir etkisi vardır. Şekil, öze doğru insanı etkiler. Yani içe doğru. Dış görünüm, iç görünüme doğru tesir eder. Ve bir takım şekilde şeklen yapa yapa in-san içini de düzeltir, etkileşim vardır. İçin güzelliği dışa doğru, dışın güzelliği de geriye doğru içi güzelleştirir. Böyle bir etkisi vardır.

Ve insanın onun için tırnakları kesmesi lazım, sakalını da düzeltmesi lazım, saçını da düzeltmesi lazım, aynası olması lazım, misvakı olması lazım, tarağı olması lazım, benim var. İşte tarağımı gösteriyorum, efendim vesaire. Şekilde de önem veriyoruz. Ben arkadaşşıma diyorum ki, Allah rızası için bütçemizden bir fasıl ayırın diye. Güzelleştirme faslı diye. Lütfen ayakkabınız çamurlu olmasın. Lütfen giyiminiz güzel olsun. Ben askerlikte kendim yüz numaraya giderdim, postallarımı gıcır gıcır yıkardım, üstünü. Pırıl pırıl. Çünkü eğitim alanında çamur yere yatardık, kalkardık. Askerlikte yat dedi mi, öyle çamurlu demek yok. Su birikintisi de olsa, yatacaksın. Yer verip yat, çamur olsun, sel olsun, fark etmez. Yat deyince yat. Üstün başın batar, postalların kirlenir. Hepsini gıcır gıcır yıka. Pantolonu geceleyin, ütüsüne uygun olarak koyarsanız pantolonu şeyin üstüne, sandalyenin üstüne, sabahleyin ütülü gibi olur. Buruşuk atarsanız, sabahleyin bohçadan çıkmış gibi çamaşır buruşuk giyersiniz.

a. Kalbin Arınması ve Niyetin Değeri

Şimdi, biz insanlar, insan olarak hepimiz, beğenilmek duygusuna sahip olduğumuz da dışımızı süsleriz, dışımızı süslüyoruz. Ben de süslüyorum. Süslemek sanayi olmuştur. Kadınların süslemesine harcadıkları paralar çok büyük boyutlarda. Çalışır bir kadın, çalıştıktan sonra aldığı maaşın büyük bir kısmını kozmetik sanayiye harcar. Güzelleştirme sanayisine harcar. Büyük bir şey. Öyle güzel kokular sürer ki, geçtiği sokaktan yarım saat sonra siz geçseniz kokladığınız zaman yine kokuyu duyarsınız. Çok güzel kokuyor. Çok pahalı kokuyor. Şimdi, dışımızı süsleyip de kalbimizin kirlerini arıtmazsak, olmaz. Çünkü Allah, insanın dış süsünü büyük bir önem vermiş. Kalbinin temiz olması, içinin temiz olması. Onun için insanın içinin, kalbinin, kafasının içinin, düşüncelerinin, niyetlerinin, -anlaşılır kelimelerle açayım yani iç deyince neyi kastediyoruz- arzularının, fikirlerinin nasıl olması lazım, güzel olması lazım. Sanki dışarıya bahşedilse, açıklansa, duyulsa, aksettirilse mümkün olsa bu dışarıdan görülüyormuş gibi onları da güzelleştirmeye çalışması lazım. Ve bizim yolu-muz yani müslümanlığın tasavvuf ilmine değer

veren yolu. Bizim seçtiğimiz yol, takva yolu. Fetva yolu değil, takva yolu. Bura çok önemli.

İranlı şairin birisi diyor ki, keşke en günah içkinin içildiği zaman insana sarhoşluk verdiği gibi, insana keşke sarhoşluk verseydi her günah. Yalan söyleyince insan sarhoş olsaydı, hırsızlık yapınca sarhoş olsaydı her günah. O zaman kimin ayık kimin ayyaş olduğunu anlardık, diyor. Ama içki günahı sarhoşluk veriyor da yalan günahı sarhoşluk vermiyor. Daha başka günahlar dışa aksetmiyor yani. Allah koca, yiğide, haram yemek, efendim çeşit çeşit başka günahlar vesaire onlar şey yapmıyor. Yani bir günah mesela, işlenilen günah dışa vurmayabiliyor ve adamlar da insanlar da günahlarını saklamaya özen gösteriyor. İnsan kabahatini saklamaya çalışıyor. Aman birisi görüp de beni ayıplamasın. Ayıplanmaktan korkarım. Fakat Allah insanın dış görünüşüne çok büyük önem vermiyor. Asıl içinin temiz olmasına önem veriyor. Çünkü bütün hayatımızı, hareketlerimizi içimizden doğan arzularla yönlendiriyoruz. Yani bir yere gitmek, gitmemek, bir işi yapmak, yapmamak, kızmak, kızmamak, her şey içimizden doğan arzularla oluyor. Bir şeyleri arzu ediyoruz, arzu edersek

yapıyoruz, arzu etmezsek kimse bize yaptıramıyor. Baskı yapıyor vesaire yapıyor ama biz gene yan çiziyoruz, vazgeçiyoruz. Demek ki insanın içi kötü oldu mu içi kötü oldu ama dışındaki bütün onun dışı aksedilmesi şeklindeki olaylar, tavırlar, huylar, konuşmalar, davranışlar hepsi kötü olduğundan bir köşenin güzel olması gerekiyor. Onun için Peygamber Efendimiz buyuruyor ki bir insan, bir adam diyor, tabi adamdan maksat kişi demek burada, racül, erkek adam demek aslında ama burada erkekler böyle olur da kadınlar böyle olmaz manasında değil, insanoğlu demek, her kişi demek. Kadın da olsa erkek de olsa her kişinin kalbi ile yani gönlü ile dili eşit olacak. Dili ile gönlü eşit oluyor. Yani gönülden çıkan şeyler ağızda söylenecek. Dil olarak sözlü olarak çıkacak. Söz olarak söylenmiş şeyler de gönlüne uygun olacak. Aklından başka şey geçirip, gönlünde başka şey düşünüp de karşı tarafa kandırmak için dilinde başka şey söylemeyecek. Yalan, dolan, aldatmaca olmayacak, yani. Ve sözü işine aykırı olmayacak. Adam müttaki insan gibi laflar söylüyor ama hareketleri müttakiyane değil, ahlâklı değil. Buna dikkat etmiyor.

Müslümanların çoğu bu noktaya dikkat etmiyor. Halbuki en önemli nokta bu. Çünkü Allah insanın gönlüne bakıyor. Gönlü iyi değilse dış şeklinin iyi olmasını sıfırlıyor onu. Yani temel sıfır olduğu için. Yani bir insan kötü niyetle iyi bir iş yapsa sonuç ne olur hocam? Ondan da bir not alır mı? Hayır. Niyet kötü olunca, ameller niyetlere göre olduğundan yapılan iş iyi bile olsa, kötü maksatla yapılan iyi işe Allah bir iyi iş sevabı vermiyor. Ameller niyetlere göre. Çok meşhur bir kaide bu. En önemli kaidelerden birisi dinimizin. Peygamber Efendimiz herkesin anlayacağı bir misal veriyor. Bir insan hicret etmişse benim şu Medine-i Münevverime, Allah için, benim rızam için, ben gelin dedim diye hicret etmişse bunun mükafatını alır mıyım? Ama dünyalık bir sebeple hicret etmişse, yani menfaat için. Veyahut Mekke'den tanıdığı ama Medine'ye hicret etmiş bir kadınla evleneceğim diye, gönül bağları dolayısıyla bir kadın için hicret etmişse diyor,

إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةً يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا
هَاجَرَ إِلَيْهِ

*İlâ dünyâ yusîbühâ evi'mraetin yenkiuhâ
fe-hicretühû ilâ mâ hâcera ileyhî.*

O zaman o, ondan sevap almaz. Halbuki Mekke'yi bıraktı, Medine'ye geldi, zahmet çekti, masraf etti. Öteki Allah rızası için hicret edenlerin yaptığı her şeyi yaptı ama sevap alamadı. Yani temel olmadığı için, niyet bozuk olduğu için. Onun için bizim yani bütün müslümanların özellikle de biz bu işin önemini bilenlerin tasavvufun İslami ilimlerin en önemlisi olduğunu bilen insanların bu için güzelliğine çok dikkat etmesi lazım.

Kendi kendimizi kollamalıyız. Kendi içimize bakmalıyız. İçimizi seyretmeliyiz. İçimizin ekranına daima dikkat etmeliyiz. Araba süren insanın önünü seyrettiği gibi. Dikiz aynasından arkasını seyrettiği gibi. Ortadaki aynadan arkaya daima göz önünde bulundurduğu gibi daima içimizi kollamalıyız. Çünkü içimizdeki niyetimiz bazen bizim bile anlayamayacağımız kadar gizli ve kötü olabilir. Biz iyi sanırız ama aslında içimiz iyi değildir. Misal, Evliyaullahtan birisi namaza müdavim ibadetlerini mutlaka yapan alim fazıl bir kimse. Her gün namazı imamın arkasına kılarmış. Her beş vakit namazda evvelce gelirmiş, namazın arkasındaki yeri kaparmış, camiye erken gelmek sevap, ön safta olmak sevap, imamın

arkasına yakın yerde durmak, uzak yerden daha sevap vs. bunları bildiği için en arkada kılmış, güzel, tamam. Biz de öyleyiz. Mesela camiye geldiğimiz zaman bakıyoruz, boşluk varsa ön safa gidiyoruz. Niye arkaya oturmuyoruz? Çünkü ön safın sevabı fazladır. Kimseyi yormadan öne doğru gidersin, gidiyoruz, bir de seviniyoruz. O bir buçuk saattir önemli. Sevabı daha çok olsun diye içimizden bir hesap da yapıyoruz. İmama yakın oturayım. Sevabımız daha çok olsun diyoruz. Ne diyecektim. Evliyadan bir zatı anlatıyorduk. Bir gün geç kalmış. Ben mesela bazen abdest alırken bazen müşkilat oluyor uzun sürüyor abdest almak. Geç kalmış. Ezan okunmuş. Camiye ezandan sonra gitmiş, tabi ön saflar dolduğu için, bu da en arkalarda kalmış, namaz kılmış ama bir utanmış, öyle bir utanmış ki, ya demiş böyle en arka saflara namaz kıldın, ya birisi beni görse şimdi böyle diye görülmekten utanmış. Ya en arka saflara, çoluk çocuğun safında kaldı. Hay Allah ya böyle, en önde kılarken filan diye. Üzülmüş ve utanmış. Kimse görmesin beni. Hemen çabucak kılayım gibi bir duygu. Sonradan o duyguyu yakalamış. O duygu dikkatini çekmiş. Ben demiş insanlardan korkuyorum.

Neden korkuyorum? İnsanlar beni arka saflarda görürse diye. Haa bunun Müslümanlığı tam değil. Baksana en arka safa düşmüş. En salih insanlar, abid salih insanlar önlerine kalarken bu arkalara düşmüş filan diye ayıplayacaklar. Demek ki ben insanların beğenmesini düşünüyormuşum. Demek ki benim ön safta bulmaktan maksadım biraz buymuş. İnsanlar tarafından beğenilmekmiş ha diye, bilmem kaç yıllık namazını ödemeye kalkmış.

b. Bâyezîd-i Bistâmî ve İhlas Sırrı

Ebû Yezîd. Bâyezîd-i Bistâmî yani. Ebû Yezîd Bâyezîd. Ebû Yezîd demek. Ebû Yezîdi Bistâmî Hazretleri haccetmiş. Bilmem otuz küsur yıl hac yapmış peş peşe. O devirlerde haccetmek şimdiki gibi değil, çok zor. Çok zor. Otuz yıl da böyle yaya haç etmişler. Yaya haccetmenin sevabı da çok yüksek. Arafat'ta aklına gelmiş. Çok hoşuma gidiyor. Şahane bir kısım. İçinden içinden gelmiş bir fikir aklına. Kendi kendisine. Ne mutlu sana ya. Sen otuz küsur yıl bu mübarek yerlere, müşkilat demedin, zahmet demedin, yorgunluk demedin, masraf demedin, her sene geldin. Bir de yaya haccettin. Bir de yaya haccettiği zaman insan bir adımdan 700 Mekke hasenesi veriliyor.

Mekke hasenesi başka yerlerin hasenesinden 100.000 misli fazla. 100.000 x 700... 70 milyar. Bir adımına 70 milyar hasene, 70 milyar hasene, 70 milyar hasene. Böyle sevap kazanır. Ne mutlu sana demiş. Her gün ne? Kur'an-ı Kerim'i hatmedermiş. Günde bir hatim çıkartırmış, Beyazid-ı Bistami. Büyük insanlar neden büyük oluyor anlayalım da. 30 küsur yıl geriye haccetmiş, her günde bir hatim çıkartırmış. Biz bir yılda çıkartamıyoruz, bazıları ömründe çıkartamıyor. Çünkü kem küm tek tük okuyor şeyi. O, günde bir hatim.

Peygamber Efendimiz buyurmamış mı her hatim indirildiği zaman yapılan dualar makbul olur vs. Sonra makbul bir hac yaptı mı onun mükafatı cennetten başka bir şey değildir diye buyurmamış mı. Eee Bâyezîd ne mutlu sana. 30 küsur sene haccetmişsin. Hem de her gün hatim indirmişsin. Ne mutlu sana demiş, içinden bir ses. Siz ne yaparsınız? Sizin hakkınızda böyle bir fikir gelse. Ben hep kendimi soruyorum böyle şeylere. Hep bunları yerine koyuyorum. Seviyorum. O kadar. Bu demiş ki vay be. Ben amelimi beğeniyorum. amelime mağrur oluyorum. Amelimi, icraatımı, ibadetimi bir şey sanıyorum ben ya. Vay. Bu makbul bir şey

değil. İnsanın ameline güvenmesi makbul değil. Hadis-i şerif var. Peygamber Efendimiz buyurmamış mı. Bir insan cennete ne ile girecek? Allah'ın rızkıyla girecek. Hiçbir kimse ameliyle cennete girmeyecek, diyor Peygamber Efendimiz. Sen de mi ya Resulallah? Ben de diyor. Ancak Allah'ın rızkıyla girecek herkes. Yani bu ne demek değerli kardeşlerim, açıklayalım. Eksik kaldı mı sonra şey oluyor. Yanlış anlaşılma, anlamalar oluyor. Yani amellerimizin fiyatını, kıymetini toplarsa cennete satın alman yetmiyor. Az demek. Cennet pahalı demek. Yani bunca yıl burada kaldınız. Kaç tanemizin evi var? Burada bile bir ev almanın zorluğunu çekiyoruz. Cennette, cennete en son giren insanın, en sonuncu cenneti yeri yurdu ne kadar. Bu semavat ve bu arz kadar. En sonuncunun, birincinin değil, en sonuncunun cennetteki yeri bu semavat, yedi kat sema ve arz kadar. Yedi kat sema ne demek?

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ

Ve lekad zeyyenne's-semâe'd-dünyâ bi-mesâbîha. (Mülk Suresi 5. Ayet) Birinci semada yıldızlar var. Ondan sonra yıldızsız altı kat sema var demek. Yıldızların olmadığı fezanın

öte taraflarında altı sema daha var. Çünkü ve *lekad zeyyenne's-semae'd-dünya bi mesabiha*. En yakın semayı yıldızlarla donattık, buyuruyor Allah. *es-semae'd-dünya* en yakın sema demek. En sonuncu insana, bu dünya kadar değil, Newcastle kadar değil, şu bina kadar değil, İngiltere, Büyük Britanya kadar değil, yedi kat sema ve yeryüzü kadar mülk verilecek. Bunu satın almaya hiçbir şekilde güç yetiremeyiz. Zaten bize verilen şeyleri de Allah vermiyor mu? Sıhhati Allah vermiyor mu? Aklı Allah vermiyor mu? Deli olsak, ibadetler sıfırlandırılıyor. Aklı Allah veriyor. Felçli olsak o ibadetleri yapamayacağız, Hatim edemeyeceğiz vs. vs. Yani anladık mı cenneti hiç kimsenin ameliyle alamayacağını. O halde insanın ameline mağrur olmaması lazım. Ben şöyle yaptım, böyle ettim, vesaire vesaire, sen benim rütbeni, mertebemi, efendimin şanımlı, şerefimi biliyor musun? Yol ver. Yol ver ki ben geçeyim. Onlar benim. Kibir. Kendi ameline mağrur olsa yani. Şimdi, ameline mağrur olmamak gerektiğini bildiği için Beyazid-i Bistami bakmış ki amelini, içi seviyor. Şu kadar sene haccetmiş, bu kadar her gün hatim indirmiş. Eh artık yaşadın, ya Eba Yezid. Yaşadın

Eba Yezid. Ne oldu sana? Artık sana karada ölüm yok. Sen mutlaka cennetlik olursun, filan gibi bir laf. Anlamış ki bu nefisten veya şeytandan geliyor bu duygu. Bu güzel bir duygu değil, rahmani bir duygu değil. Ondan sonra hemen o anda ne yapmış? Ben kaybettim. Arafat'ta hacılar var. Hacca devam ediyorlar yani. Arafat'ta bu duygu kafasına gelince ne yapmış? Demiş ki, ey cemaat! Herkes zaten gözleri ondadır herhalde mübarek bir insan diye. Ey cemaat demiş. Otuz küsür sene haccettim. Her gün hatmettim. Bunların sevabını satıyorum demiş. Herkes birbirine bakışmış. Bir de onun yüzüne bakmışlar. Sıcak bunun başına vurdu diye düşünmüşler. Demiş satıyorum. Yine herkes duraklamış. Yok mu alan? Oradan bir börekçi, çörekçi. Ben alırım hocam, demiş. Ne kadar? Ne fiyatı istiyorsun? Şaka yapıp durduğunu düşünmüş. Ne kadar ne fiyatı istiyorsun? Üç çöreğini alırım demiş. Al hocam, üç çöreği. Yani hocaya çörek vermek hoş bir şey. Alırım zaten, seversin. Al hocam üç çöreği. Tamam, sevaptan sana veririm. Memnunum, tamam. Alışveriş tamam. Üç tane çöreğe bütün ibadetleri, sevabını satmış. Orada bir zayıf köpek varmış. Çörekleri de bir tane atmış

köpeğe. Bir tane hayvan aç, hop yutmuş onu. İçin peynirini bildi, peynirini alıp yuttu. Bir tanesi de atmış, hop onu da yutmuş. Bir tanesi de atmış, onu da yutmuş. Tamam. Malları sattı, semenini, gelirini de köpeğe yedirdi. Ne oldu şimdi? Sıfır. Dönmüş içine. Ey zalim nefsim demiş. Söyle bakalım şimdi demiş. Allah'ın rahmetinden başka değerli bir şey kaldı mı? Devam edin kaldı demiş. İşte ihlas. Sıfır sıfır. Hadi bakalım şimdi Allah'ın rahmetinden başka bir değerden kaldı mı? Mübareklerin muhteşemliğine bakın. İşte davranışlarına bakın ve düşüncelerine bakın. İçlerini gözleyicilerine ve içlerinden gelen seslere göre davranışlarına bakın. Hadisleri anlayışlarına, ayetlere uyuşlarına bakın. Biz Müslümancılık oynuyoruz. Küçük çocukların bebekle, tahtayla, logoyla ev yapıp evcilik oynadığı gibi biz müslümanlığı oynuyoruz. Kalbi diniyle bir olacak. İcraatı sözüne uyacak. Dışının süsü gibi içi de temiz olacak. Kalbi temiz olmuyor. İnsan odur ki ayinesi ve kalbi saf olan. İnsanoğlu nasıldır? Ayna gibi kalbi terk ediyor, pırıl pırıl, ayna gibi. Sinemde neler var demişler, Adem isen? Baki söylüyor. Sen ademoğluysan kalbinde kaplan kini ne arıyor. İnsansan Kaplan kini ne arıyor

içinde senin. Kininz yok mudur? Vardır. Kibrimiz yok mudur? Vardır. Kötü huylarımız yok mudur? Vardır. Hanıma sor, söylesin. Komşuya sor, söylesin. Arkadaşına sor, söylesin. Hiç kimse söyleyemez. Çünkü söylendiği zaman darılacağını bilir. Sen gittiği zaman oraya teyp koy arkadan neler konuştuklarını dinle. Sen bir gittikten sonra arkandan neler dediklerini gör. Çok kötü bir huylarımız var. Allah insanın gönlüne etmiyor. Gönül, çalabı, tahtı. Yani insanın gönlü Cenab-ı Mevla'nın tahtıdır. Yani gönlüne yerleşiyor Allah. Gönül tahtını kurdu. Gönül, çalabı, tahtı çalan, gönüle baktı. Baktı demeye, bağhtı diyor. Yok, yeme yoğh dedikleri gibi, yoğh su dedikleri gibi. Gönül çalabın tahtı, çalab gönüle baktı. İki cihan bekvaktır, kim gönül yıktıysa. Gönül yıktıysa iki cihanlar mahrum olur. Yani bu sözü söylemek durumunda olan insanlar nasıl insanlarmış? Gönlün önemini bilen, gönlün kırmamaya dikkat eden, gönlünü süslemeye dikkat eden insanlarmış. Çok hoşuma giden bir başka beyit var, Niyazi Mısri'den. O neydi? Efendim, yok belki başka bir şair var, dur bakalım, bir hatırlayayım. Efendim, kalbini hem çeşit kirlerden

paslalarından temizle ki, padişah konmaz saraya, hane mamur olmadan. Yani buraya padişah gelecek. Cenab-ı Mevla gece diyecek, gönül pis olursa gelmez, pis yere gelmez. Nasıldı baş tarafını hatırlayamadım. Heyecandan. “*Sür çıkart ağyarı dilden. Ta tecelli ede Hak.*” Ağyar, yabancılar. Yabancıları, pislikleri, kirleri, kötü huyları, kötü halleri, kötü düşünceleri gönlünden sür çıkart. Temizle. Dezenfekte et. Tepeden kadar yıka, şarşar, süpür, sür, çıkar ayarın dilden, “*ta tecelli ede Hak, padişah konmaz saraya, alem mamur olmadan*”. Duvara yazılacak beyit. Çok güzel. Kalbin temizle. Çünkü Allah neşet etmez pis olursa. Temiz olursa tecelli eder. Mübarek adamlar, dev insanlar bunlar, bunları düşünmüşler. Bizim düşünmediğimiz şeyler. Biz maaşı düşünüyoruz, bütçeyi düşünüyoruz, ay sonraya yetiştirmeyi düşünüyoruz, gelirin daha çok artmasını düşünüyoruz, menfaatimizi düşünüyoruz, dış süsümüzü düşünüyoruz, evi düşünüyoruz, otomobilin markasını düşünüyoruz, modellerin daha iyi olmasını düşünüyoruz. Herkes ne düşündüğüne baksın. Hanımlar yüzük düşünür, bilezik düşünür, gerdanlık düşünür, zümrüt düşünür, yakut düşünür, elmas

düşünür, altın düşünür, platin düşünür. Herkes bir şey düşünüyor ama güzel şeyler düşünmemiz lazım. Bir de ölçü komşumuz. Komşu benden eminse ben iyi bir müminim. Komşu benden güvensizlik duygusu içindeyse ben hep kusurum. Komşuyla hiç iyi geçinememişim, komşuya itimad telkin edememişim. Tasavvuf bu işte, bunu sağlamaya çalışıyor tasavvuf. Yani insanın kalbini temizlemeye çalışıyor. İnsanın gönlündeki ağyarı sürüp çıkarmaya çalışıyor. Pis şeyleri, yabancı şeyleri, padişahın tecelli etmesine gelip de otağ kurmasına mani olan şeyleri çıkartmak çalışıyor tasavvuf. Yani tasavvuf, kalbi temizlendirmesi. Tezkiyeyi, kalbi. Tasfiyeyi bakım. Tehzibi ahlak. Ne demek kalbi temizlemek, ahlakı güzelleştirmek, içi safileştirmek. Millet buna itiraz ediyor. Buna itiraz edilir mi ya? Deli misin divane misin aklını mı oynattın. Başına güneş mi vurdu, saksı mı düştü? Buna itiraz edilir mi. İçini temizleyeceksin. Allah sevecek. Allah insanın gönlüne bakacak.

c. İbadette Şuur ve Derinlik

İkinci hadis-i şerif. Üç hadis okuyacağım. Herhalde bir saat doldu ama. Gördüm. Beş dakika.

إِنَّ الرَّجُلَ يَصُومُ، وَيُصَلِّي، وَيَحُجُّ، وَيَعْتَمِرُ فَإِذَا كَانَ
يَوْمُ الْقِيَامَةِ أُعْطِيَ بِقَدْرِ عَقْلِهِ

*İnne'r-racüle yesûmü ve yusallî ve yahüccü
ve ya'temiru fe-izâ kâne yevmü'l-kiyâmeti
u'tiye bikadri aklihî.*

*Sadaka Rasûlü'llâhi fîmâ kâle ev kemâ
kâle.*

Adam oruç tutar, namaz kılar, hacca gider, umre yapar. Bunların hepsi ibadet. Sevaplı şeyler. Sevaplı olduğunu biliyorum, bildiriliyor dinimizin kaynaklarında, ayetlerde, hadislerde. Kişi, adam oruç tutar, namaz kılar, hacca gider, umre yapar. Ama kıyamet günü olduğu zaman bu amellerinin sevabı hangi ölçüde verilir? *Fe-izâ kâne yevmü'l-kiyâmeti u'tiye bikadri aklihî*, aklı, şuuru nispetinde bu amellerin mükafatı verilir. Duygularının sahici ve derinliği nispetinde verilir. Namaz kılıyoruz. Abdest sıkışık, şu namazı da çıkartayım da, yeniden abdest almak zor geliyor da, şu namaz da çıksın. Hemen gitse de hoca namazına selam verse de ben yüz numaraya gitsem. Bu duygunun baskısı altında namaz olur mu? Yahu tren kaçacak. Çabucak şu namazı kılsam gitsem şeytan acele ettirir. Yani el aceletü

mine’ş-şeytan. Namazın içinde çeşitli şeyler aklına gelir. Ben de şimdi namaz kılarken neler düşündüm? Kendi kendimi ayıpladım. Söyledim. Namazın içinde şeytan bir sürü cazip fitne insanların önüne sergiliyor. Bunu düşün, bunu düşün, bunu istemesen şunu düşün, bunu beğenmezsen bunu al. Çeşit çeşit duyguları insanların önüne seriyor. Halbuki Cenab-ı Mevla’nın divanına dönmüşüz, huzuruna girmişiz. Allah’tan ben Cenab-ı Mevla’nın huzurundayım. Çok güzel olmuş. E, kulum hoş geldin benim huzuruma. Söyle bakalım. Benim aklım sarı üründe, deli dana da, vesaire burda şurda. Sen buraya niye geldin? Mısır’da bir imam, yaşlı bir imam. Hakkı Efendi’nin de bahsettiği gibi hesaplara muntazam yapın. Çünkü hesapların muntazam olması namazın tamamlılığından ve mükemmelliğinden bir parçadır, dedi. Çok duyduğumuz şey. Hani sanırız ikaz yani. Çok etkilemiyor cevabı bu gibi şeyler. Biraz etkiliyor. Arkasından bir laf daha söylüyorum. Yönünüzü kabeye döndüğünüz gibi gönlünüzü de Allah’a dönün. İkaz etti. Yönünüzü kabeye dönüyorsunuz, gönlünüzü de Allah’a döndürün. Namaz böyle kılınırsa

evliyalık oluruz. Böyle olmadığı zamanda namaz tesir etmez kişiye.

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ

İnne's-salâte tenhâ ani'l-fahşâi ve'l-münker. (Ankebût Suresi, 45. Ayet) Namaz hiç şüphe yok ki fuhşiyattan, büyük gûnahtan insanlar nehyeder, yaptırtmaz. E yaptırıyor. Namazdan çıkıyor, bir sürü fuhşiyat ve büyük günah. Devam ediyor, hemen camiden çıkar çıkmaz. Neden? Demek ki namazı namaz değil. Diyorlar ki arkadaşlar, bayıltmak için iğne yapıyoruz ameliyathanede hastaya. Bir tane iğne kâbili yapmıyor, iki tane kâbili yapmıyor, üç tane kâbili yapmıyor. Çünkü diyor etkili maddesi az koymuşlar diyor. Halbuki bir tanesinin de bayılması lazım. Yani etkili madde pahalı olduğundan koymuyorlar. Koymuyorlar, yarım koyuyorlar, eksik koyuyorlar filan diyor yani. Demek ki namaz namaz değil ki etki etmiyor, öbür tarafa tesir etmiyor. Demek ki kıyamet gününde bu işlerin mükafatının neye göre verildiğini anlayacağız. Akledişimize göre namazda ne kadar aklettin, ne duygulara düştün, nasıl düşüncelere gark oldun. Mesela Hatemi Esam Hazretleri namaz kılarken ne

yaparmış? Çok önemli. Hatemi Esam çok büyük bir zattı. Allah şefaatine nail eylesin. Cennette buluştursun. Çok muhteşem bir zattı. Çok muhterem bir zat. Namaza giderken abdesti çok güzel almaya dikkat edermiş. Çünkü abdest bozuk olursa namazı tesir eder. Namazın keyfi kaçır, zevki kaçır. Abdest güzel olmalı. Hatta abdest bozmada dikkatli olacak insan. Çünkü vücudun hadesten, necasetten tahareti namazın farzlarından. Pantolonunda, donunda, üstünde, başında, pislik olunca tesir ediyor yani. Abdest almaya dikkat edecek, abdest almaya dikkat edecek. Sonra namazı geldiği zaman bu kıldığı namazın en son namaz olduğunu düşünürmüş. Bu namazım sonuncu namazım dermiş kendisi öyle şey verirmiş, duygu verirmiş, sonuncu namazım. Azrail arkamda bekliyor, dermiş. Yani cellat diyelim biz, Azrail'i anlamayız da. Cellat kafamı kesiyor. Son namaz diyelim. Azrail'in arkada beklediğini düşünüyor. Ayağının altında sırat köprüsünün olduğunu düşünürmüş. Sağ yanında cennet, sol yanında cehennem olduğunu düşünürmüş. Cenab-ı Mevla'nın huzuruna geldiğini düşünürmüş vs. İnsan Allahuekber dediği zaman Cenab-ı Mevla'nın huzuruna giriyor. İki

tarafında hıyru kızzarın sıralı olurmuş. Yani me-
rasim tamam oldu iki tarafında huri kızzarı
sıralanmışdır. E insan onu aklederse, Cenab-ı
Mevla'nın huzurunda olduğunu idrak ederse, o
şuur ile namaz kıllarsa, Allahuekber derken Al-
lah'ın sonsuz derecede büyük olduğunu
düşünürse, Elhamdüllillah derken Allah'ın
kendisine verdiği sonsuz nimetleri düşünürse,
Sübhanallah derken Allah'ın her türlü
noksanlıktan münezzehe olduğunu düşünürse,
okuduğu ayetlerin anlamını anlarsa, çektiği
zikirlerin anlamını anlarsa, o namaz insanı
evliya eder, kötülüklerden alıkoyar ve
yakınlaştırır. Bir namaz iki şey vardır. İki şey
olur bir namazın. Ya kulu Allah'a yaklaştırır ya
da uzaklaştırır. Bir namaz ki, onu Allah'a yak-
laştırmıyor, ne yapar? Allah'tan uzaklaştırır
muhterem kardeşlerim. Hadis-i şeriflerde bu.
Peygamber Efendimiz buyurdu. Durması yok.
Allah'a yaklaştırmıyor mu, yerinde durmak yok.
Bir namaz ki, insanı Allah'a yaklaştırmıyor, Al-
lah'tan uzaklaştırır. Bu da güzel. Bunu da
nazar-ı dikkate alalım her işimizde. Bunun
tamamlayıcısı bir başka hadis-i şerif.

d. Uhud Dağı Kadar Kıymetli Namazın Sırrı

إِنَّ الرَّجُلَ لَيَنْطَلِقُ إِلَى الْمَسْجِدِ فَيُصَلِّيُ وَصَلَاتُهُ لَا
تَعْدِلُ جَنَاحَ بُعُوضَةٍ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَأْتِي الْمَسْجِدَ
فَيُصَلِّيُ وَصَلَاتُهُ تَعْدِلُ جَبَلَ أُحُدٍ إِذَا كَانَ أَحْسَنَهُمَا
عَقْلًا، قِيلَ: وَكَيْفَ يَكُونُ أَحْسَنَهُمَا عَقْلًا؟ قَالَ:
أَوْرَعُهُمَا عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ وَأَخْرَصَهُمَا عَلَى أَسْبَابِ
الْخَيْرِ وَإِنْ كَانَ دُونَهُ فِي الْعَمَلِ وَالتَّطَوُّعِ

İnne'r-racüle le yentaligu ile'l mescidi fe-yüsallî ve salâtühû lâ ta'dilü cenâha be'âdatin ve inne'r-racüle le-ye'ti'l-mescide fe-yüsallî ve salâtühû ta'dilü cebele Uhud. İzâ kâne ah-senehüma aklen kîle ve keyfe yekûnü ah-senehüma aklen kâle evra'uhüma an me-harimi'llâhi ve ahrasahüma alâ esbabî'l-hayr ve in kâne dûnehû fi'l-ameli ve't-tatavu'i.

Bu hadis-i şerif, konumuzun çeşitli yönle-
rini daha güzel açıklayacak bir hadis-i şerif.
Kişi, adam diyor yani, *racül* adam ama erkek
kadın neyse, erkek de gider mescide kadın da
gider. Peygamber Efendimiz'in zamanında da
gidiyor. İskender Hoca'nın kadın kısmı yapınca

bazıları mırın kırın ettiler. Beni tenkit ettiler. Hocamızın zamanında yoktu kadın kısmı. Dedim ki, hocamız ayrıca kadınlara ayrı vaaz verirdi. Ben kadınlara ayrı yer sağlıyorum. Kadınlar abdest almaya yer yoktu eskiden. Hocamızın evinin kapısını çalarlar. Abdest almak istiyordu, müsait mi bilmem ne. Kadınlara abdest almaya geliyordu ve bazı dinlemeye geliyordu. Çünkü Peygamber Efendimiz'in mescidine kadınlar gelip de Peygamber Efendimiz'e namaz kılarlar. Ölçü orasıydı. Ben sigarayı tenkit ettim. Yazı yazdım dergide. Bana bir sürü mektup geldi. Ama evliyaullahtan falanca sigara içiyor filan diye. Ben evliyaullaha söz söylemek zorunda değilim. Allah Teala Hazretleri makamlarını alâ eylesin, dereceleri yüksek olsun. Amma Peygamber Efendimiz'in sünnetine aykırı. Hatta alimlere göre haram. İsrâf olduğu için haram, sağlığa zararlı olduğu için haram. Dört mezhebin kadısı haram olduğuna dair ilk zamanlarda fetva vermiş. Şimdi bazı tekkelerde sigara ikram ettirmiş. Hoşgeldin kardeşim. Koca kasenin içinde çeşit çeşit sigara var. Buyrun kardeşim. Olmaz. Olmaz öyle şey. Çıkıntılarımızda var. Ölçü neresidir? Ölçü

evliyaullah değildir. Dinimizin, fıkhamızın kaynakları içinde yoktur böyle şey. Ölçü Peygamber Efendimizin sünnet-i seniyyesidir, ayettir, hadistir, kıyastır, icma-i ümmettir vs. Ama öyle falanca yaptı diye ölçü yoktur. Sahabe bir ölçüdür. Çünkü Peygamber Efendimiz'den iyi eğitim almışlardır. Sahabe icraatı, sünneti bize nasıl kullandığını gösteren icraat olduğu için iyidir. Yoksa falanca adam şöyle yaptı diye bir haram şeyi helal diyemeyiz, bir mekruhu müstahsem göremeyiz. Şey yapmış, ben ısrar ettim. Dedim ki hayır, doğru dedim içilmemesine. İçinizde içen varsa içmeyin. Hem sıhhate zararlı. Sigara yavaş yavaş öldürüyor insanı. Sigara yavaş yavaş öldürüyor. Nasıl öldürüyor? Kılcan damarları tıkıyor. Kılcan damarların tıkanması gözün iyi çalışmaması, sinirlerin iyi çalışmaması, derinin iyi çalışmaması vs. sağlıyor. Sonunda sonunda beynin kılcal damarlarını tıkadığı için felçliğe vesaireye yol açıyor ve bunu içenler daha çok akciğer kanserine tutuluyorlar vs. O halde vücut emanetini böyle bir dumanla, tütsüyle hakkımız yok, yasak, haram demiş bazıları. Bazıları içmiş, tutacak neyse alışkanlık, kötü bir alışkanlık edinmiş, onu bırakacak. Hocam

falanca şeyh efendi içmiş diye duyuyoruz, birazcık tenkite benziyor. Hem senin sıhhatine aykırı, hem dinin esasına, özüne aykırı, hem de aslında tasavvufu aykırı. Çünkü tasavvuf, keyif ve zevke muhalefet mesleğidir. Nefse yüz vermemek mesleğidir. “Hadi bakalım otur oturduğun yerde, haddini bil. Küçül bakalım...”

Ama hem kendisi ne diyorsa, “Pall Mall’i çok seviyorum, Parliament’i daha çok seviyorum...” (dememesi lazım.)

Yani içmemesi lazım. İçmemesi lazım, geliyorsa ben söyleyeyim. Kardeş de içmesin. İçmeye devam ediyorsa, içmesin ne yapalım yani.

Şimdi, adam mescide gider, diyor peygamber ve namazı kılar. *Ve yusalli*. Namazı kılar, mescitte cemaat halinde. Namazı kılar. *Ve salatühü la ta’dilu inne’llah cenaha beudah*. Kıldığı namaz Allah’ın indinde sinek kanadıyla bile denk olmaz. Sinek kanadı nedir? Çok değersizliği anlatan bir tabir. Sineğin kanadı kadar bile etmez. Sineğe değer veriyor muyuz? Parayla sinek alındığını, satıldığını duyduunuz mu hiç? Hayır. Bir spreylattık mı odada ne kadar sinek varsa hepsini öldürüyor. Polis gelip de bu kadar sineği niye öldürdün

diyorlar mı? Mahkemeye çıkarttılar mı? Çalışma grubu takibat alıyor mu? Yok. Emniyet Genel Müdürlüğü diyor efendim dış ülkelere böyle bir şey yapıyor mu? Şu kadar sinek öldürmüştü filan diyor. İstedğini yakalayın. Hemen gönderiyorum filan diyor mu demiyor mu? Sineğin kıymeti yok. Sineğin kanadı kadar kıymeti yok kıldığı namazın. Sineğin kanadı kadar kıymeti yok. Sineğin kimisi yağın hesap eder ama kanadı bir şey yapmadığı için kanadı kadar bile kıymeti yok.

Sonra, *ve inne'r-racüle leye'ti'l-mescide*. Bir başka adam da vardır ki o da mescide gider, *fe yusalli*. O da namaz kılar. *Ve salatuhu ta'dilu cebele uhud*. Namazı Uhud Dağı kadar ona muadil olur. Uhud Dağı, Peygamber Efendimiz'in bir şeyin büyüklüğünü göstermek için sık sık ismini zikrettiği güzel bir dağdır. Cennetik bir dağdır. Uhud Dağı cennetik bir dağdır. Medine Ovası'nda hurmalıkların arasında kocaman bir dağdır. Uzunlamasına sanıyorum, doğudan batıya doğru uzanıyor, biraz güneydoğudan güneybatıya doğru şöyle kayık tabak gibi, biraz uzunca bir dağdır. Ama yekparedir. Zaten "ehad" kelimesiyle ilgili Uhud. Tek, silsile değil, başka yerlere devam

etmiyor. Arkası da ova, her tarafı ova, bu tarafı da Medine, mescid, zaten Uhud'da ama büyüktür. Şöyle her yerden görünüp, hemen bir şeyin büyüklüğünü gözleriyle anlasınlar diye bu eğitim metodudur. Anlatım metodudur yani. Mesel ile anlatmak herkes anlar. Böyle göze hitap eden, görsel meseleyi. Uhud Dağı kadar eder diyor. Yani çok eder. Birisinin sinek kanadı kadar etmiyor namazı, ötekisinin ki Uhud Dağı kadar. Bir de Uhud Dağı'nın altınla dolu olduğu söyleniyor. İşletilmeyormuş ama işlettirmiyorlarmış, kazma vurdurmuyorlarmış. Altın madeni olduğu söyleniyor. Belki onları da kastediyor yani o kadar kıymetli olur demek ki, onları da verir. Peygamber Efendimiz'e Allah-u Teala Hazretleri Cebrail *aleyhisselam*'ı göndermiş. Dilersen şu karşındaki dağları altın yapayım ey Resulüm? Yani dağlar altın olursa zenginliği düşkün. Efendim istememiş, istememiş. Biz istiyoruz. Bizde bir farklılık var. Eksiklik vardır. Peygamber Efendimiz istemememiş, dünyaya meyletmemiş.

İza kane ahsenehümâ akle. Bu fark neredendir? Öteki ikinci şahıs, akılca daha güzel ise, onunla bağı Uhud Dağı kadardır. Akılca daha güzel ise. *Ahsenehümâ*, daha güzel.

Aklen, akılca. Eğer ikinci, akıl ne demek? Akletmek demek. Yani mastar, şuur, anlayış. Eğer akletmesi daha güzelse, Uhud Dağı kadar. Akletmesi eksikse, o zaman sinek kanadı bile kadar etmez. Akletmek. Demek ki namazları, niyazları, ibadetleri, taatleri akledilecek. Yani algılaya algılaya, duya duya, yaşaya yaşaya yapmalıyız. Bunun en büyük manilerinden birisi nedir? Bu ibadetlerin her gün tekerrür etmesi dolayısıyla insanın alışması ve alıştığından dolayı kanıksamasıdır. Alışma bir beladır. Alışma belası, alışkanlık belası güzel bir şeyi bile insana değersiz gibi gösterir, aldırılmaz duruma getirir insanı. Alışkanlık belasından da kendimizi kurtarmalıyız. Her seferinde yeniden namaza aşık olmalıyız. Yeniden namazı zevkli kılmalıyız. Hatta zevk zevkli. Bu da mümkün olmayan bir şey değil. Peygamber Efendimiz diyor ki:

قُرَّةَ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ

Kurrate aynî fi's-salâh.

Ben bu dünyanın herhangi bir şeyleri sevmiyorum. Hiçbir şey, kıymeti yok. Üç şeyi seviyorum. Güzel koku, aile, ezvac-ı tahirat ve efendim gözümün şenliği namazda diyor. Tabi

ezvac-ı tahirat, ailesini sevmesi Peygamber Efendimiz'in, Allah koyduğu için insanın içine o duyguyu, Allah Teala Hazretleri, o duyguyu koyduğundan dolayı. Herkes hesaplıyor. Şimdi aklediş yönünden daha güzeli ise onun kıldığı namaz Uhud Dağı, ötekisi sineğin kanadı kadar bile etmez. Şimdi *kile*, denildi ki Peygamber Efendimiz'in bu sözü üzerine denildi ki Peygamber efendimize, *ve keyfe yekûnü ah-senehümâ aklen*. Ya Resulallah, bu iki kişiden ikincisinin aklediş yönünden daha güzel olması nasıl olur? Açıklama istediler biraz açsın diye. Buyurdu ki Efendimiz kale *evra'uhümâ an me-harimi'llah*. Allah'ın haramlarından kaçınmakta en titiz davranan gözünü harama bakmayan, dili haram söylemeyen, eli harama uzanmayan ve Allah'ın haramlarından en iyi sakındığı zaman *ve ahrasahümâ alâ esbabi'l-hayr*. Çeşitli hayır vesilelerden, çeşitli hayır işlemlerden karşı en çok istekli ise, istekli olduğu zaman. Hayırları işlemeye çok istekli, haramlardan kaçınmaya çok titiz ve çok dikkatli ise, o aklıca en üstündür. Burada aklın tarifini görmüş oluyoruz, Hamza. Senin dersinin devamı oluyor burada. İkinci bölüm.

e. İbadetlerde Vafın Kıymeti

Aklı nasıl tarif ediyor Peygamber Efendimiz? Bakın, Allah'ın haramlarından en titiz şekilde sakındığı ve çeşitli hayırlarını işlemeye en arzulu olduğu takdirde. Demek ki biz nasıl olacağız? Hayır ise, işleme arzusuyla dolu olacağız. Haramlardan kaçmak hususunda da müteyakız ve titiz olacağız. Televizyona bakıyoruz, haram. Dışarıya bakıyoruz, haram. Konuşuyoruz, haram. Yalan, dolan, kalp kırmak vs. vs. Her azanın günahı var, çeşitli günahlar var. Onun için hocamız rahmetullahi cennet mekan. Yazdığı kitapların arasında bir de neler haramdır? Haramları tespit etmeye ve onları yazmaya epeyce bir zaman ayırdı, epeyce bir dikkat sarfetti. Kitapları yazdı. Haramların çeşidini beş yüz küsur kadar sıraladı, çıkarttı yani. Büyük binalar var, büyük haramlar var, küçükleri var. *Ve in kane dunehu fi'l-ameli ve't-tatavu'i*. Bu iki kişiden, bu, Uhud Dağı kadar çok sevap alan, haramdan kaçınıyorsa iyice, sevapları işlemeye de çok iştiaklıysa, amel, ibadet bakımından ötekisinden, tatavvû dediğimiz nâfile ibadetleri yapan, ötekisinden aşağı olsa bile o daha çok sevap alıyor. Demek ki burada bir şey daha öğreniyoruz.

İbadetlerde vasıf önemli, sayı değil. İbadetin yüksek vasıflı olması, güzel olması önemli. Yani şimdiki adamların kullandığı tabirle anlayasınız diye söylüyorum. Efendim, quality, quality, önemli. Kalite önemli. Kantite (quantity) değil yani. Sayı, quantity önemli değil. Quantity, İngilizce'de yapıldığı Fransızcası, qualité, quantité diyorlar. İlk Batıcılar Fransa'da okumuş olduklarından bütün tabirler, Batı'dan gelen ve benim savaştığım tabirler Fransız telaffuzuyla da istasyon. Demek ki sayı değil, güzel vasıflı olması önemli. Sözde de böyle. Sözün çokluğu önemli değil. Sözün güzel söylenmesi, tam anlatılması önemli. Biliyorsunuz söz ne demiş, dünkü evvelki günkü şeylerden öğrendik. Sizin söylediğiniz değil, karşı tarafın anladığı. Siz çok şey söylüyorsunuz ama karşı taraf ne kadar tanıdık. Adam hutbeye çıkıyor, konuşuyor, konuşuyor, ne anladın.

Beni bir kere bir Kur'an kursundan konuşmaya çağırdı. Çünkü yöneticileri talebem. Kızım da oradaydı. Orada bir konuşma yapmaya çağırdılar beni. Olur dedim. Kur'an kursunun altındaki mescitte bir perde yapın. Kızlar arkada, bütün kursun kızları toplansın. Ben

onları görmeyeyim, onlar beni görmesin. Öncelikle hacı babalar olsun. Ben onlara konuşma yaparken kızlar da duymuş olsun. Böylece konuşma yapmış olalım. Şimdi benim İstanbul'da ve başka yerlerde böyle Kur'an kursum vesaire var. Bazı hocalar oraya gidiyor, ders veriyorlardı. Sordular ki, hocam işte böyle her taraftan, dükkanlardan olmuyor, yüz yüze olsun. Olmaz. Yani olur ama tehlikeli olur, zarardan çıkar. Şimdi iş çok güzel. Yani kapalı devre televizyon kurmuyor. Karşıda hiç şey yok. Ama dinlenebiliyor, görülebiliyor. Görüntüde, görüntü nakledilebiliyor. Ben itiraz ettim. Hocalar böyle hoşlanmadılar bu şeylerden benim ayrı olsun dememden. Olmuyor güzellikler. Çünkü soru-cevap, soru-cevap doldu. Kapanı devre televizyon, o da büyük bir şey. Evet, aziz ve muhterem kardeşlerim. Demek ki sayı, her şeyin anlayış meselesi, sözün de çokluğu önemli değil. Anlaşılabilirliği karşı tarafın anladığı kadar söylediğin, yoksa senin söylediğin hepsini karşı taraf algılayamayan, dinliyorum.

Şimdi ben bir konuşma yaptım. Karşımdaki kızların da genç olduğunu, ortaokul talebesinin çağında olduğunu düşündüm, kelimelerini

seçtim vs. Onlara nasihat olsun, Kur'an kursuna devam ediyorlar, dindar olsunlar diye bir konuşma yaptım. Görmedim. Duygularını takip edemedim. Şimdi takip ediyorum. Mesela sizin benim sözüme iştirak edip etmediğinizi anlamadığınızı, gözünüzden uykunuzun gelip gelmediğini hoca bitti dese de artık kalksak gitsek deyip demediğinizi filan anlayamadım, anlayamadım. Şeyden... Ertesi gün kızımдан sordum. Nasıl dedim, konuşmamı ne kadar anlamışlar, nasıl bulmuşlar dedim. Hiçbir şey anlayamamışlar baba, dedi. Yalnız bir kıssa anlatmıştım. Olay, olayı anlamışlar. Ama kıssa olduğu için. İşte onların anlatılma şeyi fazla. Olayın anlaşılma durumu fazla. Anlamışlar böyle ki konuşmanın ana fikrini vs. anlamamışlar. Bakın şimdi ben bir konuşma yaptım. Bu konuşmanın ana fikri var. Erkeği var. Yani biz burada neyi vurgulamaya çalışıyoruz? Şuurun önemini, kalbin önemini yapılan tüm ibadetlerimiz, müslümanlığımızın bu temellere dayanmasını anlatmaya çalışıyoruz. Yani işi öyle gelişigüzel yapmamak, özene bezene yapmak, güzel yapmak ve iç güzelliğini ihmal etmemek gerektiğini anlatmaya çalışıyoruz.

Sözün de ağız, göz, anlaşılır olmasına çok dikkat etmesi lazım. Tane tane. Ve dinleyenin gözüne bakacaksınız, anladın mı, anlamadın mı. Gözü kırıştırıyorsa anlamamıştır. Bir daha söyle. Ne dedin hocam? Anladın mı? Anladın mı? Gözü kırıştırıyorsa anlamamıştır. Anlamadığın söylemeye utanıyor ama evirip çevirip bir daha söyleyeceksin. Misal vereceksin. Misal anlattırır. Kıssa anlattırır. Yani çeşitli şeyler anlattırır.

f. Cennette Dereceleri Yükselten Sırlar

Aşağıda işaretlediğim iki hadis-i şerifi de okuyacağım, müsaade ederseniz. Birer satır.

إِنَّ الرَّجُلَ لَيُذْرِكُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ دَرَجَاتٍ قَائِمِ اللَّيْلِ
صَائِمِ النَّهَارِ

İnne'r-racüle le-yüdrükü bi-hüsni hulükihi deracâti kâimi'l-leyli sâimi'n-nehâr.

Ayşe anamızdan bu rivayet. Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifi. Adam güzel huylu sayesinde geceliyin namaz kılmaya kalkıp teheccüd kılan insanın, gündüzü oruçla geçiren insanın derecesine güzel huyuyla erişir. O halde güzel huylu olmaya çok önem verirler. Çünkü bizim konumuzu tamamlayalım, bunu da

okumak istiyorum. Güzel huylu olmadan ibadetler heba olabiliyor. Güzel huylu olduğu zaman insan çok ibadet etmiş insan gibi sevap kazanabiliyor. Huylarımızın güzelleşmesine dikkat edeceğiz. Bu da tasavvuf.

Ve beşinci hadis-i şerif. Bu da bir müjde. Ve bize de bir ikaz.

إِنَّ الرَّجُلَ لَتُرْفَعُ دَرَجَتُهُ فِي الْجَنَّةِ فَيَقُولُ: يَا رَبِّ
أَنَّى لِي هَذَا؟ فَيَقُولُ: بِاسْتِغْفَارٍ وَلَدِكَ لَكَ

Inne'r-racüle le-türfâ'u deracetühû fi'l-cenneti fe-yekûlü: Ya Rabbi enne lâ hâzâ? Fe-yekûlü: Bi-istiğfâri veledike leke.

Ebu Hüreyre *radıyallahu anh'*ten İbn-i Mace belirli bir kaynaklarda var. Çünkü bu önemli bir konudur. Hiç kimsenin hiç yapacağı yoktur diye bazıları inkar ederler. Ama hadis-i şerifte var. Cennette adamın derecesi yükseltilir. Bir üstte ve ikiye çıkarsın, bir üst kata çıkar, üst mertebeye çıkar. Derecesi cennette yükseltilir adamın. Kadın veya adam, yani kişi.

Fe-yekûlü: Ya Rabbi enne lâ hâzâ?

Ya Rabbi bu yükselme bana nereden geldi? Nasıl oldu da ben cennette böyle bir derece daha, bir kat daha yukarıya çıktım, bir kat

daha büyüklükte erdim, mertebem yükseldi. Binbaşıyken albay oldum. Albayken paşa oldum mesela. Hani bir derece daha yükselince sevinir ya insan. Nereden bu ya Rabbi? Kaynağın nedir? Ne oldu da böyle oldum, der. Cennete girmiş. Ömrü bitmiş. Ölmüş adam, cennetlik. Cennetin derecesi yükseltiliyor. *Fe-yekûlü*. Ona denilir ki, *Bi-istiğfâri veledike leke*. Oğlunun, çocuğunun sana tevbe, istiğfar etmesi sebebiyle. Demek ki evlatlar annelerine, babalarına dua ederse onların derecesi yükseliyor. Demek ki biz de annemize, babamıza, annemize, göçmüş dedemize, ninemize tövbe istiğfar edelim, hayır hasenat yapalım, sevapları olabilelim. Onun derecesi yükseliyor.

Şimdi biz mesela, ben hocamın kadrini bilemedim, hayatında. Birçok arkadaşım bunu söylüyor, kadrini bilemedik diyorlar, kitaplarını da hocamızın hayatında anlatan kitaplarda da. Çok güzel sakladı kendisini. Çok güzel, müsaade edersen kullanayım, kamufle etti. Kendisini çok güzel gizledi hocamız. Öldükten sonra anladım kıymetini. Kıymetini bilemedim. Şimdi hizmet de edemedim. Güzel hizmet de edemedim. Ankara'daydım. O İstanbul'daydı. Birazdan gidiyordum. Hizmet etmiyordum,

zahmet ediyordum. Çoluk çocuğumuza gidiyorum. Çağırıyordu. Ardından geliyordu. Ben gelmeyeyim baba diyordum. Yok diyordu. Alıyordu bizi. Konya'ya götürüyordu filan. Yetiştirmek için.

Çok güzel sakladı kendisini. Kıymetini bilemedik. İşte tam bir hoca dedi herkes. Öyle geldik, öyle gitti. Ama sonra anladık ki kutbü'l-aktâbmış. Evliyaullahın çok yüksek mertebesiymiş. Bir tanesiymiş. Bütün evliyaullah ona bağlıymış filan sonradan anladık.

Ee, şimdi ben bu fırsatlar kaçtıktan sonra ona ne yapabilirim? Elbette Kotku müesseseleri kuruluyor. Her yerde Avustralya'da dergâh var, Kotku dergâhı. İstanbul'da şey var, anaokulu öğretmenleri mektebimiz var, Kotku mektebi. Kotku, Kotku, Kotku diye gidiyoruz. Ne yapalım, derecesi yükseliyor. Milletimizin şeyhsiz farkına varamamış, evlatlarınız çalışıyorlar. Derecesi yükseliyor.

Onun için çocuklarınıza da kendinize dua etmesini öneririm. Size dua etmesini öneririm. Kendi rahmetliğine hesap verdim. Bana çok dua ettiniz.

Köyümüzün evleri üstü topraktı, dam üstü derdik oraya. Dam üstüne kuzu postunu,

sererdik otururduk yaz geceleri. Minder filan yok, kuzu postuna otururduk. Yıldızların altında ağustos böceklerinin cızır cızır böyle, ılık yaz gecelerinde Ege'nin, duygulanırdı rahmetli anneannem. Esad derdi ben ölürsem beni dualarında unutma emi Hep hatırıma geliyor şeyi, dua ediyorduk.

Efendim, Allah ruhlarını şâd etsin, kabirleri cennet bahçesi olsun, makamları âlâ olsun, diye. Size çocuklarımıza böyle öğretin ki, sizi dualarında unutmasınlar. Ve bilsinler ki onlar iyi insan olduğu zaman, siz faydalanacaksınız, size sevap gelecek. Ve onlar kötü insan olduğu zaman, sizin kemikleriniz sızlayacak. Aman evladım. Mezarda benim kemiklerimi sızlatma, beni üzme, dedikten sonra iyi insan, ibadet et, haram yeme, günaha dalma. Fani dünyanın bu metaı hiç böyle tenezzüle değmez. Allah'ın rızasını kazanmaya gayret et, namuslu ol, helalinden ye bunları öğretin.

Allah evlatlarımızı güzel yetiştirmeyi nasip etsin. Allah hepinizden razı olsun. Rızasına uygun işler yaparak güzel ömür sürmeyi nasip etsin. Huzuruna alını açık varmayı nasip etsin. Rıdvan-ı Ekber'ine erenlerden eylesin. Cema-
lini görenlerden eylesin. Peygamber

Efendimiz'e komşu olmayı birbirimize nasip eylesin.

Bi-ismihî ve keremihî ve mennihî.

Sübhâneke lâ ilme lenâ illâ mâ allemtenâ inneke ente's-semîu'l-hakîm.

Sübhâne rabbike rabbi'l-izzeti amme yasifûn ve selâmün ale'l-mürselîne ve'l-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn.

el-Fâtiha

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

20.09.1998

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

